

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

KWALITEITSONDERZOEK IN HET KADER VAN HET ONDERWIJSVERSLAG 2014

**CSG Bogerman
VMBOGT**

Plaats : Sneek
BRIN nummer : 25CR|C1
BRIN nummer : 25CR|00|VMBOGT
Onderzoeksnummer : 274456
Datum onderzoek : 27 - 28 maart 2014
Datum vaststelling : 26 mei 2014

1. INLEIDING

De inspectie van het Onderwijs heeft op 27 en 28 maart 2014 een onderzoek uitgevoerd op CSG Bogerman te Sneek, afdeling vmbo-gt, om een oordeel te kunnen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs op deze afdeling en over de naleving van wet- en regelgeving. Daarmee geldt dat onderzoek ook als het bezoek dat de inspectie op alle scholen voor voortgezet onderwijs ten minste eens in de vier jaar aflegt.

Aanleiding

De aanleiding voor dit onderzoek is het volgende.

De afdeling is betrokken in het jaarlijkse steekproefonderzoek voor het Onderwijsverslag 2013/2014. In dit onderzoek verzamelen wij informatie over een aantal aspecten. Deze aspecten hebben naast de kernindicatoren betrekking op de onderwerpen waarover afspraken zijn gemaakt in het bestuursakkoord (opbrengstgericht werken en differentiatie). Dit onderzoek leidt tot een kwaliteitsprofiel voor uw school en een bepaling van het toezichtarrangement. De verzamelde informatie gebruiken wij bovendien voor rapportage over de kwaliteit van het stelsel in het Onderwijsverslag 2013/2014.

Ook gebruiken we dit onderzoek om informatie te verzamelen over een aantal thema's waarover we in het Onderwijsverslag 2013/2014 zullen rapporteren, te weten zittenblijven en achterstandenbestrijding.

Toezichthistorie

In de jaren 2009 tot 2011 was de onderwijskwaliteit van de opleiding vmbo-gt van CSG Bogerman zeer zwak, respectievelijk zwak. De opbrengsten waren in die periode onvoldoende en het onderwijs vertoonde ernstige tekortkomingen. In 2010 stelde de inspectie vast dat de onderwijskwaliteit weer van een voldoende niveau was en in 2011 bleken ook de resultaten zich voldoende te hebben hersteld. Vanaf eind 2011 heeft de opleiding het basisarrangement.

Onderzoeksopzet

De inspectie vormt haar kwaliteitsoordelen door de onderwijspraktijk van de school te toetsen aan een selectie van kwaliteitsindicatoren uit het toezichtkader voortgezet onderwijs 2013. Bij dit onderzoek hebben we de indicatoren uit het zogenaamde kernkader onderzocht. Dit is het gedeelte uit het toezichtkader dat

bij al onze kwaliteitsonderzoeken minimaal wordt beoordeeld. In het onderzoek is ook een aantal indicatoren uit het aanvullende kader onderzocht waarmee de stand van zaken van de afspraken in het bestuursakkoord in beeld kunnen worden gebracht. Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- We hebben relevante documenten van en over de school geanalyseerd;
- Het leerlingvolgsysteem is ingezien. In aansluiting daarop is een aantal dossiers van leerlingen bestudeerd;
- Onder de leerlingen is een digitale vragenlijst uitgezet waarin leerlingen bevraagd zijn naar hun oordeel over het didactisch handelen;
- Schoolbezoek, waarbij wij in een aantal lessen de onderwijspraktijk hebben geobserveerd;
- We hebben gesprekken gevoerd met het de schoolleiding, vaksecties, leraren, zorgcoördinatoren, mentoren en leerlingen;
- Aan het eind van het schoolbezoek heeft de inspectie de bevindingen van het onderzoek besproken met de directie en bestuur.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staat de conclusie van het onderzoek waaronder het vervolgtoezicht. In hoofdstuk 3 beschrijven we de bevindingen uit het onderzoek in de vorm van een kwaliteitsprofiel. Dit wordt gevolgd door een paragraaf waarin het oordeel van de inspectie wordt toegelicht.

2. CONCLUSIE EN TOEZICHTARRANGEMENT

Een kwaliteitsonderzoek zoals wij op CSG Bogerman te Sneek, afdeling vmbo-gt hebben uitgevoerd, leidt tot een zogenaamd toezichtarrangement voor kwaliteit en/of naleving. Een arrangement kan basistoezicht inhouden of juist aangepast toezicht. In het eerste geval (bij basistoezicht) vinden wij de kwaliteit van voldoende niveau en is het daarom niet nodig om de school onder intensief toezicht te plaatsen. Als er echter teveel tekortkomingen zijn geconstateerd, wordt conform beslisregels geoordeeld dat de kwaliteit onvoldoende is en stellen we een aangepast arrangement vast voor zwakke of voor zeer zwakke kwaliteit en/of naleving.

Onze conclusie voor de afdeling vmbo-gt van CSG Bogerman is als volgt: op basis van het onderzoek kennen wij aan de afdeling een aangepast arrangement zwak toe vanwege tekortkomingen in het onderwijsproces en in de kwaliteitszorg. De afdeling valt onder geïntensiveerd toezicht. Met het bevoegd gezag hebben we afgesproken dat het onderwijsproces in april 2015 weer van voldoende niveau is. Hieraan voorafgaand zullen we een afsluitend onderzoek naar de kwaliteitsverbetering (okv) uitvoeren om na te gaan of de tekortkomingen zijn opgeheven.

Met het bevoegd gezag en de schoolleiding hebben we tevens afgesproken dat de school aan de inspectie binnen zes weken na vaststelling van dit rapport een plan van aanpak zendt, waarin ze beschrijft op welke wijze zij de geconstateerde tekortkomingen gaat opheffen.

We hebben tijdens het onderzoek geen tekortkomingen in de naleving van de wettelijke voorschriften vastgesteld.

3. BEVINDINGEN

In dit hoofdstuk leest u de bevindingen uit ons onderzoek op basis waarvan we tot onze conclusie over de kwaliteit zijn gekomen. Eerst geven we een samenvattend algemeen beeld over de kwaliteit van het onderwijs op de afdeling vmbo-gt van Bogerman. Daarna volgt het kwaliteitsprofiel waarin de oordelen op de indicatoren staan. Vervolgens lichten we die oordelen toe.

3.1 Algemeen beeld

De kwaliteit van het onderwijs van de afdeling vmbo-gt van CSG Bogerman te Sneek is zwak. Ons oordeel is gebaseerd op een aantal ernstige tekortkomingen die we aantreffen in het onderwijsleerproces: de lessen zijn van onvoldoende kwaliteit. We hebben drie kernindicatoren van goed onderwijs niet of in onvoldoende mate aangetroffen. Dat zit hem in de onvoldoende actieve rol die de leerlingen in het onderwijs spelen, in de onvoldoende efficiënte besteding van onderwijstijd en de te weinig doeltreffende feedback die de leraren hun leerlingen geven.

Daarnaast vertoont de kwaliteitszorg een aantal lacunes: de afdeling heeft slechts in geringe mate voor ogen welke resultaten zij met haar onderwijs wil bereiken en de schoolleiding stelt onvoldoende systematisch de onderwijskwaliteit vast. Ook is de school nog niet toegekomen aan de borging van onderwijskwaliteit.

Wel voldoende, zij het kwetsbaar, zijn de opbrengsten; ook de leerlingenzorg is van een voldoende niveau.

3.2 Kwaliteits- en oplevingsprofiel
In de kwaliteits- en oplevingsprofielen die in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke oordelen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader voortgezet onderwijs. De oordelen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen

Wij hebben daarnaast onderzocht of de school voldoet aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften. Dit wordt tot uitdrukking gebracht met de score 'ja' of 'nee'.

Leeropbrengsten De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden		1	2	3	4	5
1.1	De leerlingen behalen in de onderbouw het opleidingsniveau dat mag worden verwacht.			•		
1.2_(G)T	De leerlingen lopen weinig vertraging op in de bovenbouw van de opleiding vmbo-(g)t.			•		
1.3_(G)T	De leerlingen van de opleiding vmbo-(g)t behalen voor het centraal examen de cijfers die mogen worden verwacht.			•		
1.4_(G)T	Bij de opleiding vmbo-(g)t zijn de verschillen tussen het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen van een aanvaardbaar niveau.			•		

De aangeboden leerstofinhouden bereiden de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving		1	2	3	4
3.4	De school heeft een aanbod voor de referentieniveaus taal dat past bij alle leerlingen.			•	
3.5	De school heeft een aanbod voor de referentieniveaus rekenen dat past bij alle leerlingen.			•	

De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken		1	2	3	4
4.3	De leerlingen maken efficiënt gebruik van de onderwijstijd.			•	

Het (vak)didactisch handelen van leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkeling		1	2	3	4
7.1	De onderwijsactiviteit heeft een doelgerichte opbouw.			•	
7.2	De leraar geeft een begrijpelijke uitleg.			•	
7.3	De leerlingen zijn actief betrokken.		•		
7.4	De leerlingen krijgen effectieve feedback op hun leerproces.		•		

De leraren stemmen hun didactisch handelen af op verschillen tussen leerlingen		1	2	3	4
8.2	De leraar stemt de instructie af op verschillen tussen leerlingen.		•		
8.3	De leraar stemt de verwerking af op verschillen tussen leerlingen.		•		

De school biedt effectief aanvullend onderwijs en ondersteuning aan leerlingen die dat nodig hebben. (basisondersteuning) (De school bestrijdt effectief achterstanden.)		1	2	3	4
9.1	De school volgt systematisch de vorderingen van de leerlingen aan de hand van genormeerde toetsen.			•	
9.2	De school bepaalt wat de onderwijs- en ondersteuningsbehoefte is van individuele of groepen leerlingen.			•	
9.3	De school heeft doelen gesteld die erop gericht zijn om achterstanden te bestrijden.		•		
9.4	De school voert de ondersteuning planmatig uit.			•	

De school bewaakt de kwaliteit van haar opbrengsten		1	2	3	4
12.1	De school evalueert systematisch de opbrengsten.			•	
12.2	De school werkt doelgericht aan de kwaliteit van de opbrengsten.		•		

De school bewaakt de kwaliteit van het onderwijsproces		1	2	3	4
13.1	De school evalueert systematisch het onderwijsproces.		•		
13.2	De school werkt doelgericht aan de verbetering van het onderwijsproces.			•	
13.3	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsproces.		•		

3.3 Toelichting bij kwaliteitsprofiel

In deze toelichting zullen we respectievelijk de volgende aspecten behandelen: het onderwijsproces, de kwaliteitszorg, de leerlingenzorg inclusief achterstandenbeleid en de opbrengsten.

Onderwijsproces

In ongeveer de helft van de vijftien lesdelen die we tijdens ons onderzoek observeerden, was het onderwijs onder de maat. Kern van de problematiek die we aantreffen is dat te veel leerlingen het pedagogisch-didactisch leiderschap van hun leraren niet of onvoldoende accepteren. Daar komt bij dat een deel van de leraren zich hiervan onvoldoende bewust is, of zich er onvoldoende rekenschap van geeft. Hierdoor komt in een belangrijk deel van de lessen het onderwijs nauwelijks op gang, of het wordt door disfunctioneel gedrag van leerlingen verstoord. Veel lessen verlopen in een rumoerige atmosfeer, waarbij leerlingen zich te luidruchtig met elkaar onderhouden en bovendien dikwijls hun schriften, boeken en andere leermiddelen niet bij zich hebben. Wat ons daarbij onaangenaam trof was de ruwe taal die leerlingen, ook tijdens de lessen, gebruiken, zonder dat leraren daarbij ingrijpen.

Het is, gezien het bovenstaande, ook niet verwonderlijk dat veel van de beschikbare onderwijstijd niet efficiënt besteed wordt. Veel lessen beginnen te laat of houden te vroeg op.

De uitleg die we zagen, was in de meeste gevallen van voldoende niveau, maar het geven van effectieve feedback aan leerlingen blijkt niet tot het standaardrepertoire van alle leraren te behoren. We hebben te weinig vruchtbare en uitdagende onderwijsleergesprekken gezien, dat wil zeggen interacties tussen leraren en leerlingen met voldoende tempo en inventiviteit om leerlingen een volgende stap in hun ontwikkeling te kunnen laten maken.

Mede debet hieraan is ook dat het onderwijs in vrijwel alle lessen louter gericht was op het middensegment van de leerlingen. We hebben nauwelijks doeltreffend gebruik van afstemming gezien, noch tijdens de instructies, noch tijdens de verwerking. Alle leerlingen worden geacht hetzelfde te doen, terwijl in een aantal klassen toch duidelijk sprake is van grote verschillen tussen leerlingen, in ontwikkeling, persoonlijke beperking, leerstijl of werkhouding.

Nu betekent dit alles niet dat we geen goede lessen gezien hebben. Een aantal leraren van wie we een les zagen, weet een taakgerichte werksfeer neer te

zetten. Onder andere door leerlingen helder te maken wat het gewenste gedrag en de gewenste leerhouding is. In deze goede lessen ligt ook het tempo hoog, leraren stellen eisen aan leerlingen en deze blijken dan wel degelijk in staat interesse te tonen voor het vak en bereid daar hard voor te werken. Anders gezegd: het concept van 'de vijf rollen van de docent', waarmee alle leraren geacht worden te werken, brengen deze docenten daadwerkelijk in de praktijk.

Kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg is onvoldoende systematisch. De school werkt weliswaar planmatig aan kwaliteitsverbetering, maar de onderwerpen van de kwaliteitsontwikkeling komen meer voort uit de visie van team en schoolleiding dan dat ze gebaseerd zijn op een indringende evaluatie en analyse van de huidige onderwijskwaliteit. Het gevolg hiervan is dat absoluut noodzakelijke verbetering van de leskwaliteit te veel buiten het bereik van de kwaliteitszorg valt. De schoolleiding bezoekt wel lessen, maar doet dat vooral in het kader van personeelsbeleid en de 'vijf rollen van de docent'. Ze beschikt nog niet over een totaalbeeld of foto van de leskwaliteit. Dit is wel van groot belang gezien de drie als onvoldoende beoordeelde kernindicatoren, 4.3, 7.3 en 7.4.

Een ander onderdeel waarop de school haar zorg voor kwaliteit kan aanscherpen is het benoemen van haar ambities voor opbrengsten in de volle breedte: niet alleen rond rendementen, maar ook bijvoorbeeld het centraal eindexamencijfer en het bestrijden van leerachterstanden. De school houdt wel jaarlijks verschillende opbrengstgegevens tegen het licht, maar heeft niet duidelijk voor ogen wat haar streven op dit gebied is. Het is in dit verband positief dat schoolontwikkeling en opbrengstanalyse een zaak zijn van schoolleiding én medewerkers.

Leerlingenzorg en achterstandbestrijding

Bij dit onderzoek hebben we ook gekeken naar achterstandsbestrijding. Vrijwel alle indicatoren die hiermee samenhangen hebben we als voldoende beoordeeld. Alleen de doelgerichtheid waarmee hieraan wordt gewerkt, hebben we als onvoldoende beoordeeld. De school heeft goed in beeld welke leerlingen substantiële achterstanden hebben. Het team werkt er op diverse manieren aan om leerlingen hun eventuele achterstanden te laten inlopen. In goede zin viel het ons op dat de school zich ook voor leerlingen met een ingewikkelde problematiek de nodige moeite getroost om maatwerk te realiseren: deze leerlingen kunnen daardoor op Bogerman blijven en behoeven niet naar het speciaal onderwijs. De school lijkt hiermee al een voorschot te hebben genomen op passend onderwijs. Slagvaardiger kan de afdeling nog worden wanneer zij

expliciet (opbrengst)doelen formuleert die zij met haar achterstandsbeleid wil bereiken.

Ten behoeve van zorg en achterstandbestrijding beschikt de school onder meer over de zogenoemde 'flexruimte' waar leerlingen opgevangen worden die om wat voor reden dan ook, niet in de les kunnen zijn. De school beschikt voor de uitvoering hiervan permanent over stagiairs van de lerarenopleiding. Verder verdient vermelding het tutorsysteem waarbij leerlingen uit de bovenbouw - bij een of meer vakken waar zij goed in zijn - leerlingen uit lagere klassen helpen en een vorm van bijles geven.

Opbrengsten

De school boekt met haar onderwijs voldoende resultaten, al zijn de opbrengsten, zoals gezegd, kwetsbaar en niet stabiel. Het gemiddelde cijfer voor het centraal examen lag gemiddeld over de afgelopen drie schooljaren rond het landelijk gemiddelde. Daarbij past wel de aantekening dat de ce-cijfers in 2011 en 2012 onder het landelijk gemiddelde lagen. De rendementen van de onder- en bovenbouw zijn voldoende, met dien verstande dat het bovenbouwrendement twee jaren geleden een opmerkelijke dip vertoonde. De school wijt deze tijdelijke inzinking aan de specifieke kenmerken van het betreffende leerlingencohort. Het verschil tussen het schoolexamen en centraal examen ligt binnen de marge van 0,5 punt, hoewel hier wel verschillen per vak zichtbaar zijn. De school is op dit punt alert en bespreekt opvallende discrepanties met de betreffende docenten en secties.

